

LAUSUNTO AMPUMA-ASELAIN MUUTOESITYKSESTÄ

Hallituksen esitys 106/2009

Janne Pohjoispää

2§ Ampuma-aseen määritelmä on tässä pykälässä liian laava. Tämän pykälän mukaan määriteltynä myös useimmat ilma-aseet (ml. taittopiippuiset ilmakiväärit ja –pistoolit) sekä useat muovikuulien ampumiseen tarkoitettut ns. airsoft-aseet olisivat tulkittavissa ampuma-aseiksi tai että niistä voitaisiin valmistaa ampuma-aseita. Lisäksi jo nykyäänkin voimassa oleva aselaki kieltää yksikäsitteisesti ampuma-aseen valmistamisen ilman asianmukaista lupaa.

3§ Aseen luvanvaraiset osat tulisi määritellä yksikäsitteisesti. Tässä pykälässä lauseen loppu ”...ja niitä toiminnallisesti vastaavat osat” antaa liian suuren mahdollisuuden tulkinnoille, joka työllistää myöhemmin oikeusistuimia. Edelleen pykälän määritelmä luvanvaraisille aseosille on huomattavasti laajempi kuin EU:n voimassa olevan asedirektiivin vaatimukset. Direktiivi edellyttää, että sen B-kategoriassa mainittujen asetyyppien olennaiset osat ovat luvanvaraisia, mutta luvanvaraisuutta ei edellytetä edes aseosien olennaisilta osilta, jos ase kuuluu C- tai D-kategoriaan.

44§ Tämä pykälä keskittyy liiaksi aseosien käyttötarkoitukseen ja hankittavan asetyypin soveltumista siihen. Edelleen pykälä asettaisi aselupaviranomaiselle liiallisen työtaakan ja velvoitteen arvioida kutakin aselupaa käyttötarkoituksen näkökulmasta. Luvanhakijan kannalta olisi odotettavissa nykyisen lupamenettelyn vakiintuminen ja muodollinen laillistaminen. Luvanhakijan näkökulmasta esimerkiksi käsiaseilupien hakeminen ja myöntäminen loukkupyynnin lopetusaseita tai urheiluammuntaa varten loppuisi käytännössä lähes kokonaan, koska soveltuvia kertalaukausaseita, jotka eivät olisi pykälän ja nykyisen käytännön mukaisesti ”tarpeettoman tulivoimaisia” ole juurikaan kaupallisesti saatavilla.

45§ Tässä pykälässä lupaharkinta keskittyy 44§:n tavoitin aseosien käyttötarkoituksen arviointiin, eikä pykälä tee eroa sen välillä onko lupaa hakemassa ensimmäistä lupaa hakeva henkilö vai onko luvanhakija henkilö, jolla on rikkeetön tausta ja pitkä harrastushistoria.

Tässä pykälässä lääkärinlausunnon hankkiminen hakijasta on annettu poliisin tehtäväksi. Pykälässä ei ole selvitetty miten tämä tapahtuu, eikä sitä miten taataan ettei luvanhakemiseen liittyvien terveystietojen ohella ei poliisille joudu muita hakijan terveystietoja. Edelleen tämä pykälä antaa mahdollisuuden lääkärinlausunnon hankkimiseen ilman, että lausunnon kirjoittava lääkäri tapaisi luvanhakijaa. Tämä voi olla luvanhakijan oikeusturvan kannalta ongelmallista. Lisäksi tämä pykälä antaa poliisille käytännössä vapauden valikoida mielipiteiltään ja arvomaailmaltaan sopiva lääkäri lausunnonantajaksi, joka voi loukata luvanhakijan oikeusturvaa.

Tämän pykälän kohdalla olisi syytä pohtia, loukkaako vaatimus ampumaseuran jäsenyydestä aseluvan ehtona perustuslain 13§:n takaamaa yhdistymisvapautta. Tämänäsuuntainen tulkinta on mukana nykyisen aselain perusteluissa sekä tuoreemmassa eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen Jukka Lindstedtin päätöksessä (dnro 3483/04/07).

Luvanhakijan kannalta voi olla ongelmallista, että tässä pykälässä viranomaiselle kuuluvaa päätösvaltaa delegoidaan yhdistyksille ja niiden toimihenkilöille. Tästä näkökulmasta olisikin ehkä pohdittavaa onko säännös ristiriidassa perustuslain 124§ pykälän kanssa.

Tässä pykälässä edellytetään käsiaseen luvan hakijalta kahden (2) vuoden aktiivista harrastamista ennen määräaikaisen luvan myöntämistä. Harrastukseksi ei tässä yhteydessä lueta ampumaharrastusta ilma-aseella. Nykyisessä tilanteessa Suomessa ei ole yksinkertaisesti olemassa riittävää määrää ampumaseuroja, joilla olisi taloudellisia ja henkilöresursseja ylläpitää rakenteita, joiden puitteissa kahden vuoden ajan tapahtuva ammunnan harrastaminen esimerkiksi ampumaseuran aseilla olisi mahdollista ennen oman aseiden hankintaa. Tästä näkökulmasta olisi ehkä pohdittava, asettaako pykälä tältä osin kansalaiset eriarvoiseen asemaan asuinpaikkakunnan tai alueen suhteen.

Tässä pykälässä luetaan luvanmyöntämisen kannalta hyväksyttäväksi ampumaurheiluksi vain sellainen ampumaurheilun muoto, jossa järjestetään kilpailuja. Kuitenkin Suomessa on ampumaurheilua harjoitettu harrastusmielessä, ilman kilpailutavoitetta turvallisesti vuosikymmenien ajan.

45c§ Tässä pykälässä mainittu soveltuvuudesta on sellaisen luvanhakijan kohdalla, jolla on jo aikaisempia aselupia ja rikkeetön tausta, tarpeeton. Luvanhakija on tällöin käytännössä osoittanut soveltuvuutensa.

53§ Olisi syytä pohtia lisääkö tässä pykälässä mainittu määräaikainen lupa turvallisuutta vai tuoko se vain lisää byrokratiaa hallintokäytäntöihin. Huomattavaa on, että määräaikainen lupa ei ollut Jokelan ja Kauhajoen koulusurmien esteenä.

Tämän pykälän yhteydessä olisi pohdittava pitäisikö lupaharkinnan painopistettä kohdentaa enemmän henkilön soveltuvuuden arviointiin kuin siihen, sopiiko ase siihen käyttötarkoitukseen, jonka perusteella lupaa haetaan.

Edelleen voitaisiin peilata Suomen ampuma-aselainsäädäntöä EU:n ampuma-asedirektiiviin. Jos EU:n asedirektiivin 1. liitteen (Annex 1) mukaan C ja D kategorian aseiden hallussapito edellyttää pelkästään ilmoitusta hallussapidosta eikä varsinaista lupamenettelyä voisi olla syytä pohtia miksi Suomessa lupamenettely on vastaaville aseille monin verroin tiukempi.

53a§ Tässä pykälässä käsitelty harrastuksen jatkumisen osoittaminen olisi luvanhakijan kannalta työlästä ja voisi luvanhakijasta johtuvasta inhimillisestä virheestä aiheuttaa aselupien peruuttamisen. Menettely työllistää tarpeettomasti poliisia asioilla, joiden yhteyttä aseturvallisuuden paranemiseen on vaikea osoittaa. Edelleen pykälässä mainitaan, että viranomaisen voi vaatia harrastuksesta muitakin selvityksiä. Tämä voi johtaa jopa mielivaltaan lupakäsittelyssä.

67§ Tämän pykälän mukaan aselupa voidaan peruuttaa 53a§ perusteella ellei aseiden käyttö ole riittävän aktiivista. Käytännössä tämä pykälä velvoittaa urheiluammuntaa varten hankitun aseiden omistajan osallistumaan kilpailuihin. Tämän pykälän yhteydessä voitaisiin pohtia myös sitä millaisen jatkuvan taloudellisen velvoitteen ja taakan riittävän aktiivinen harrastaminen luvan haltijalle voi asettaa. Subjekttiivisen päätöksen aseluvan peruuttamisesta tekee poliisi.

106b§ Tämän pykälän kohdalla on syytä vakavasti pohtia, onko pykälän sisältö ristiriidassa perustuslain 10§ kanssa. Edelleen olisi syytä pohtia mihin kotitarkastuksia tarvitaan, jos aseita tulee lain mukaan säilyttää turvallisesti lain määräämällä tavalla.

114§ Tässä pykälässä annetaan terveydenhoidon henkilöstölle laaja oikeus tehdä ilmoitus aseiden hallussapitoon sopimattomasta henkilöstä. Henkilöstöä ei ole rajattu pelkästään lääkäreihin ja tässä muodossa se käsittää myös välinehuoltajan ja kiropraktikon ammattinimikkeen omaavat henkilöt.

Koska oikeus annettaisiin näin laajalle ryhmälle, olisi syytä pohtia myös tilanteita, jossa pykälän antamaa oikeutta käytettäisiin väärin esim. kiusantekotarkoituksessa. Aiheettoman ilmiannon seuraukset voisivat olla luvanhaltijan kannalta kohtuuttomia.